

JÕEPERE, KREUTZWALDI SÜNNIKOHT

Kadrina—Assamalla teelt suunab Jõepeere lähistel tagasihoidlik viit metsa — Fr. R. Kreutzwaldi sünnikohale.

On andmeid, et meie kirjanuduse ja kultuuri suurkuju esivanemad elasid siin juba Põhjasõja ajal. 1803. aastal nägi siin ilmavalgust väike Vidri ja kuigi ta Jõepeerest juba mudilasena ära viidi, jätsid hilisemad kontaktid sünnipaigaga ning selle ümbruskonna rohkete muistenditega Kreutzwaldi kujunemisse ja loominguusse sügava jälje.

Meil on põhjust Kreutzwaldi mitmel puhul meenutada ja austada. Ka looduskaitsepäeval, sest kõige muu kõrval kündis ta looduse ja maailma uurimisel ning tutvustamisel esimesi sügavaid vagusid. Tema väljaantud ajakiri «Maailm ja mõnda, mis seal sees teida on» on ju sel alal teerajajaks.

Kreutzwaldi 150. sünniaas-

tapäeva tähistamise saginas 1953. aastal ei unustatud ka Jõepeere. Kujundusarhitekt A. Niine kavandi järgi istutati siia kõiki puid ja pöösaid, mida on «Kalevipojas» nimepidi mainitud, väljaku keskele aga püstitati J. Raudsepa loodud graniidist mälestussammas.

Juubelituhin kustus, tehtu jäi looduse meelevalle alla. Kuni Looduskaitse Seltsi Rakvere nooruke osakond otsustas siin looduskaitsepäeva tähistada. Nii sõna kui teoga.

Tegusid oli rohkem tarvis kui sõnu.

Juubelpäevade tööst olid vaid riismed järel. Igast kandist tungis peale lopsakas leppavõsa, ta võimutses ka väljaku põhjapoolse külje piirdeks istutatud kuusiku üle. Hoopis kurvem oli määndide saatust: juba inimesest üle vaatama ulatuvail puudel olid oksad näritud ja tüved poo-

leks murtud. Paarisaja männi hulgas polnud ainustki tervet, elujõulist. Peremeheõigust tundes olid pödrad end ilmselt siin püsivalt ja koduselt sisse seadnud. Leidsime paar sarve, kahjuks olid need üsna igerikud ja alamöödulised. Palju parem polnud ka teiste istutatud puude ja pöösaste saatust — mis ei maitseunud pötradele, olid mokaööda kitsedele ja jänestele.

Ainult graniidist mälestussammas ja selle nurkadesse istutatud neli suuremat kaske olid alles.

Vaatepilt oli nukker.

Laskisime kirvestel ja rehadel välkuda. Koristasime ja põletasime. Nii looduslikku kui külastajate poolt mahajäetud rämpsud. Istutasime hulga puid ja pöösaid, enamvähem A. Niine haljastusprojekti silmas pidades. Meid oli tosin võrra täiskasvanuid ja poolsada õpilast. Külaliseks Rudolf Sirge, kes istutas samba lähedale tugeva tamme. See oli Sirge viimne elukevad...

Nõnda kõik algas. Sellest ajast peale oleme siin käinud igal looduskaitsepäeval. Täiskasvanute read hõrenesid veelgi, õpilasi tuli aga juurde. Viimastel kevadetil on neid olnud alati kahesaja ringis. Tulijaid oleks rohkemgi, kuid siis jääksid nad ükstei-

selé juba jalgu. Abistajaid, korraldajaid, juhendajaid annavad Rakvere Metsamajand ja rajooninõukogu täitevkomitee haridusosakond. Alati on kohal kaks-kolm kirjaniku, kes räägivad Kreutzwaldist ja loodusest, loevad luuletusi ja jutukesi ning istutavad oma tamme. Koolid esitavad kordamööda sõnalis-muusikalise programmi, tänavu kuulub see au Kunda Keskkoolile.

Ilus väike kevadine pidu.

Ja tulemused?

Loomade sissetungi tõkestamiseks ehitasime ümber pargiks eraldatud ala roigasaia. Vanas talupojastiilis.

Aed lõhuti maha ja varastati ära. Arvatavasti kütteks. Noori puid ja pöösaid ei näri ainult metsloomad, neilt nalpsavad latvu ja vigastavad tüvesid niidumasina tera ja vikatid, sest keegi kogub siit lehmaheina.

Kas ahnete inimeste ja mõistmatute loomade pärast peaks kõigele käega lööma?

Inimeste vastu ei oska midagi ette võtta. Metsloomi aga kiusame küll: määndide asemel istutame kuuski, vaht-rate asemel kaski. Kuuski ja kaski sööksid nad alles siis, kui metsas lausa must nälg lahti oleks.

On öeldud: mis te nende vitste maasse torkimisega ja-

hite, tööge ja pange suured puud kasvama. Mullapalliga Ega see vist väga suur kunst oleks, mõni abivalmis kolhoos või sovhoos ikka leiduks, kes vajaliku tehnika appi saadaks. Aga kas pole hoopiski põnevam vaadata ja jälgida kuidas vitsast aastate jooksul puu kasvab? Ja metsalagendikku liialt metsa täis istutada pole vist ka mõtet.

On Jõepeeres käimine tulu-tu ja mõtetu? Oh ei! Kui poleks igakevadist võsaraiumist, kuluriisumist ja igat liiki rämpsud põletamist, oleks mälestussammas ammu leppavõsasse ja turistide jäätmetesse ära uppunud. Kõige suuremad kasusaajad oleme aga meie ise. Minevikku ja kultuuripärandi austamises avalduvad ju iga üksiku ja kogu rahva au ning väarikus.

Muidugi suhtuvad noored ettevõtmisse mitmeti. Mõni tõrkab labida mulda alles siis, kui ta vaata et kättpidi istutamisaugu juurde veetakse. Mõned kaovad kuusetihnikusse ja piiluvad okste vahelt, kas nende puudumist märgataks. Enamik töötab aga virgalt ja rõõmuga.

Igav, tühi ja kurb on inimese elu, kellel midagi head ja ilusat mäletada pole.

Esmaspäeval läheme jälle Jõepeere, Kreutzwaldi sünnikohale. Osvald TOOMING